

Karakteristiek van de Verplegingswetenschapper versie 2.0

Eline de Craen, Hanneke van de Wal - Huisman

In 2017 is de Karakteristiek van de verplegingswetenschapper gepubliceerd door de Alumnivereniging Verplegingswetenschap Nederland (1). Sindsdien is hij door veel leden en organisaties gebruikt als naslagwerk en opmaat om de verplegingswetenschapper beter te positioneren. In november 2021 is er een doorontwikkeling van deze Karakteristiek aan haar leden gepresenteerd: de Karakteristiek 2.0.

In 2019 is de doorontwikkeling in gang gezet vanuit het bestuur van de Alumnivereniging Verplegingswetenschap Nederland. Deze vereniging heeft als doel het bouwen en borgen van een landelijk netwerk van verplegingswetenschappers in Nederland. De eerste versie van de Karakteristiek is ontstaan vanuit de behoefte om de plaats die de verplegingswetenschapper heeft in het verpleegkundig beroepenveld te kunnen exploreren en de meerwaarde van de inzet van verplegingswetenschappers duidelijk te maken voor werkgevers en de maatschappij. Echter het zorglandenschap, in het bijzonder het verpleegkundige veld, heeft zich in de afgelopen jaren snel ontwikkeld waardoor er behoefte ontstond aan een doorontwikkeling van de Karakteristiek. Bij de ontwikkeling van de Karakteristiek 2.0 is expliciet rekening gehouden met huidige en toekomstige ontwikkelingen in de maatschappij en de gezondheidszorg. Zo is het belang van een duale functie in onderzoek en praktijk duidelijker weergegeven. Dit mede vanuit de grote behoefte aan academisch opgeleide verpleegkundigen in en vanuit het werkveld. Academisch opgeleide verpleegkundigen blijven echter nog veelal onzichtbaar, doordat het management nog geen platform faciliteert en zij zelf nog onvoldoende de leiderschapscompetenties hebben om zich in de kijker te spelen (3). Om de rollen, academisch verpleegkundige, verpleegkundig leider, kennisdeler, innovator en onderzoeker aan te kunnen scherpen was het eerst nodig om de missie en visie te herijken:

Missie:

Verplegingswetenschappers genereren wetenschappelijke kennis voor de hedendaagse en toekomstige verpleegkundige praktijk ten behoeve van betere uitkomsten bij patiënten. Dit doen zij door: verpleegkundig leiderschap te tonen, het initiëren, faciliteren en het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek om vervolgens de uitkomsten hiervan te vertalen naar de dagelijkse praktijk en door het innemen van sleutelposities in het domein van de gezondheidszorg.

Visie:

De verplegingswetenschapper overziet als generalist de verpleegkundige zorg en kan een specialist zijn op een eigen onderzoeksgebied. Zij onderscheidt zich door een brede visie op het verpleegkundig beroep, zowel nationaal als internationaal. Dit komt onder meer tot uitdrukking in het verbinden van wetenschappelijke en beroepsoverstijgende ontwikkelingen in de dagelijkse zorgverlening, door het ontwerpen, uitvoeren en beschikbaar maken van wetenschappelijke kennis en door deskundigheid op het gebied van ethisch handelen in samenhang met maatschappelijke ontwikkelingen.

Zoals aangegeven zijn in deze doorontwikkelde versie ook de rollen aangescherpt.

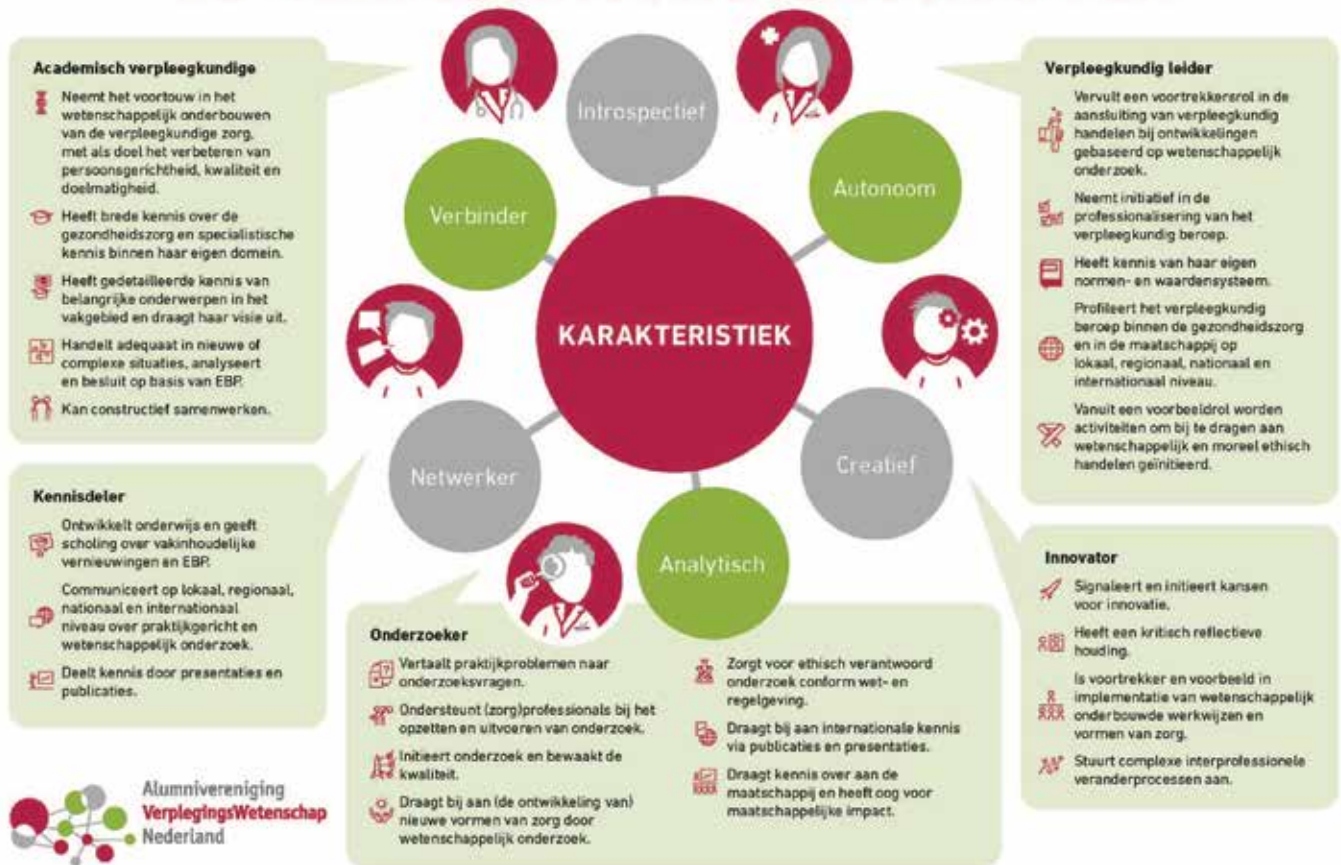
Academisch verpleegkundige:

- Initieert of faciliteert in het wetenschappelijk onderbouwen van de verpleegkundige zorg waarin zelfregie en het dagelijks functioneren van patiënten/ cliënten, hun naasten en hun netwerk centraal staan, met als doel het verbeteren van de persoonsgerichtheid, kwaliteit en doelmatigheid van zorg.
- Heeft brede/generalistische kennis over de gezondheidszorg en beschikt over specialistische kennis van de verplegingswetenschap en van het domein waarbinnen zij werkzaam is.
- Heeft gedetailleerde kennis van belangrijke onderwerpen in het verpleegkundig vakgebied en op aanpalende vak- en wetenschapsgebieden en kan hierin haar visie uitdragen.
- Handelt adequaat in nieuwe en/of complexe probleemsituaties door het maken van een systematische en onderbouwde analyse en een besluit op basis van EBP.
- Kan constructief samenwerken met andere academische professionals binnen de gezondheidszorg en verwante wetenschapsgebieden.

Verpleegkundig leider

- Vervult een voortrekkersrol om het verpleegkundig handelen aan te laten sluiten bij nieuwe ontwikkelingen in de gezondheidszorg gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek.
- Neemt initiatief in het professionaliseren van de verpleegkundige beroepsuitvoering door kwaliteitsprojecten te initiëren of

DE VERPLEGINGSWETENSCHAPPER

daarbij aan te sluiten.

- Heeft kennis van en is zich bewust van het eigen normen- en waardensysteem.
- Profileert het verpleegkundig beroep binnen gezondheidszorg en de maatschappij door actieve participatie in samenwerkingsverbanden op lokaal, regionaal, nationaal en internationaal niveau zoals in werkgroepen en adviesraden op het gebied van beleids- en politieke vraagstukken.
- Initieert activiteiten om bij te dragen aan wetenschappelijk onderbouwd en moreel ethisch handelen binnen de verpleegkundige beroepsuitoefening en is hierin een voorbeeld voor beroepsgenoten.

Kennisdeler

- Ontwikkelt onderwijs en geeft scholing en training on-the-job over vakinhoudelijke vernieuwingen en EBP.
- Communiqueert op lokaal, regionaal, nationaal en internationaal niveau met beroepsgenoten en andere zorgprofessionals over praktijkgericht- en wetenschappelijk onderzoek door middel van deelname aan congressen en netwerkbijeenkomsten.
- Deelt kennis door het geven van presentaties en/of publiceren van onderzoek in wetenschappelijke, vakinhoudelijke tijdschriften of andere media.

Innovator

- Signaleert en initieert kansen die betrekking hebben op innovaties binnen het verpleegkundige beroep.
- Beschikt over een kritisch reflecterende houding ten aanzien van het verpleegkundig beroep, de gezondheidszorg en de ontwikkelingen die daarin plaatsvinden.
- Heeft een voortrekkersrol en een voorbeeldfunctie in het implementeren van nieuwe, wetenschappelijk onderbouwde werkwijzen en vormen van zorg.

- Kan complexe interprofessionele veranderprocessen aansturen en borgt hierin de kwaliteit in termen van patiëntveiligheid en tevredenheid van zorgvragers en hun naasten.

Onderzoeker

- Vertaalt vanuit eigen ervaring en contacten met verpleegkundigen en andere zorg-professionals praktijkproblemen naar onderzoeksvragen, zet onderzoek op, waar mogelijk in samenwerking met zorgprofessionals.
- Ondersteunt verpleegkundigen en andere zorgprofessionals bij het maken van een vertaling van een praktijkprobleem naar een onderzoeksvraag en begeleidt bij het opzetten van een onderzoek.
- Initieert gevraagd en ongevraagd (literatuur) onderzoek ten behoeve van de verpleegkundige zorg en bewaakt de kwaliteit hiervan.
- Levert een bijdrage aan (de ontwikkeling van) nieuwe vormen van zorg door het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek.
- Zorgt ervoor dat het wetenschappelijk onderzoek ethisch verantwoord is en conform wet- en regelgeving uitgevoerd wordt.
- Draagt bij aan internationale kennis op het verpleegkundig domein door te publiceren in peer-reviewed tijdschriften.
- Draagt haar academische kennis over aan de maatschappij en heeft oog voor de maatschappelijke impact.

Nieuw aan de Karakteristiek is dat er competenties zijn toegevoegd, zodat de beschreven rollen vervuld kunnen worden. Deze competenties zijn overstijgend ten opzichte van de rollen. Zo is een integere en onafhankelijke wetenschappelijke houding van belang, evenals de aanwezigheid van een kritisch reflectieve attitude. Ook van belang: het kunnen signaleren van beperkingen in bestaande kennis en/of educatie, het maken van de vertaling

van wetenschappelijke ontwikkelingen naar (het ontwikkelen van) toegepaste verpleegkundige zorg, in uitvoering en onderwijs en in staat zijn visie hierover te ontwikkelen en uit te dragen, evenals het beschikken over uitgebreide kennis en vaardigheden op het gebied van het doen van wetenschappelijk onderzoek, het tonen van leiderschap, het hebben van netwerkvaardigheden, overtuigingskracht en kennis uitdragen via verschillende media. Van een verplegingswetenschapper mag ook verwacht worden dat zij beschikt over analytische vaardigheden en vraagstukken kritisch kan benaderen. Creativiteit en innovatief vermogen zijn daarbij onontbeerlijk.

Om de vormgeving en de ontwikkeling van de rollen optimaal van impact te kunnen laten zijn, is bekendheid en zichtbaarheid van de verplegingswetenschapper in de organisatie nodig. Daarnaast helpt een functieprofiel met rolbeschrijvingen. Ook financiële middelen, een netwerk van verplegingswetenschappers en ruimte voor creatie en innovatie dragen bij aan het succesvol kunnen zijn.

Op de website van de Alumnivereniging Verplegingswetenschap Nederland (www.alumnivw.nl) zijn de Karakteristiek en de Infographic in te zien. Hopelijk draagt dit bij aan de positionering van de verplegingswetenschapper in de dagelijkse praktijk. Het delen van ervaringen met het gebruik hiervan zijn van harte welkom via info@alumnivw.nl

Literatuur:

1. Bouma, J., De Craen E., De Kruif-Hoek, E., Van der Hoof, T., Veninga, P. & Visser, R. (2017) Karakteristiek van de Verplegingswetenschapper. Versie 1.0 werkversie voor de praktijk.
2. Bouma, J., De Craen, E., Van der Wal-Huisman, H. & Visser, R. (2021) Karakteristiek van de Verplegingswetenschapper. Versie 2.0 – Oktober 2021
3. Van Oostveen, C. J., Goedhart, N.S., Francke, A.L. & Vermeulen, H. (2017) "Combining Clinical Practice and Academic Work in Nursing: A Qualitative Study about Perceived Importance, Facilitators and Barriers Regarding Clinical Academic Careers for Nurses in University Hospitals." *Journal of clinical nursing* 26(23-24): 4973-84.

Over de auteurs:

Eline de Craen is werkzaam als Strategisch manager Expertise en Behandeling bij Careander en daarnaast voorzitter van de Alumnivereniging Verplegingswetenschap Nederland. Hanneke van der Wal-Huisman is verpleegkundig onderzoeker in het UMC Groningen en daarnaast vicevoorzitter van de Alumnivereniging Verplegingswetenschap Nederland. Corresponderende auteur is Eline de Craen – eline@alumnivw.nl

UW ONDERZOEK IN VERPLEEGKUNDE?

Verpleegkunde is een Nederlands-Vlaams wetenschappelijk tijdschrift voor verpleegkundigen, verpleegkundig specialisten en verplegingswetenschappers. In **Verpleegkunde** staan artikelen die relevant zijn voor de ontwikkeling van het vakgebied verpleegkunde en de verpleegkundige beroepsontwikkeling.

De selectie van de onderzoeksartikelen in **Verpleegkunde** gebeurt aan de hand van *peer review*, ofwel beoordeling door vakgenoten.

Heeft u onlangs een interessant onderzoek uitgevoerd waarvan de resultaten relevant zijn om te delen met Nederlandse en Vlaamse vakgenoten? Dan zien we dit graag beschreven in een artikel in **Verpleegkunde**! Het kan dan ook gaan om een bewerking van een internationaal gepubliceerd artikel.

De auteursinstructies vindt u op de website www.tijdschriftverpleegkunde.nl/colofon/auteursinstructies.html

Voor meer informatie over publiceren in **Verpleegkunde** kunt u contact opnemen met de redactiecoördinator, via e-mailadres redactie@tijdschriftverpleegkunde.nl

